

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum diabolus possit inducere hominem ad peccandum interius
persuadendo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

catum per modum persuadentis. Ad XIII. dicendum, quod similitudo illa non atre dicitur quantum ad omnia: Deus enim est actor bonorum nostrorum operum, & sicut exterius persuadens, & sicut interius movens. Diabolus autem non est causa peccati: nisi sicut exterius persuadens, ut ostensum est.

In corpore

Ad XV. dicendum, quod angelus bonus reducit hominem in Deum, non quidem directe movendo voluntatem: sed per modum persuadentis. & sic etiam diabolus inclinat ad peccatum.

ARTICVLVS IIII.

Utrum diabolus possit inducere hominem ad peccandum interius persuadendo.

QVARTO queritur, utrum diabolus possit inducere hominem ad peccandum interius persuadendo, & videtur quod non. Omne n. agens a proposito cognoscit suum effectum: sed diabolus internus cogitationes non potest videre, ut dicitur in lib. de Eccles. dogmatibus. ergo non potest interius persuadere, cogitationes interiores causando.

Cap. 81. prin. tom. 3. Inter opera August.

¶ 2 Præ. Formæ nobiliori modo sunt in viribus inferioribus, quæ in materia corporali: sed diabolus non potest imprimere formas in materia corporali, nisi forte per aliqua semina naturalia adhibita, quæ materia corporalis non obedit ad nutum transgressoribus angelis, ut Aug. dicit in 3. de Trin. ergo non potest imprimere formas in viribus interioribus.

Lib. 3. cap. 8. tom. 3.

¶ 3 Præ. Philo. probat in 7. Met. quod formæ, quæ sunt in materia, non causantur a formis quæ sunt extra materiam, sed a formis quæ sunt in materia: sicut forma carnis & ossis causat a formis, quæ sunt in his carnibus & in his ossibus. Formæ autem virium sensitiuarum, sunt receptæ in organo corporali, ergo non possunt causari a diabolo, qui est substantia immaterialis.

Lib. 7. cõ. 28. tom. 3.

¶ 4 Præ. Operari præter ordinem naturæ est eius solus, s. Dei, qui ordinem naturæ instituit: sed ordo quidem naturalis est actuum interiorum virium animæ. Nam phantasia est motus factus a sensu secundum actum, ut dicitur in 3. de Anima & sic ulterius procedendo una potentia movetur ab alia, ergo diabolus non potest interiores motus, vel actus virium animæ causare: nisi hoc procedat a sensu.

Lib. cõ. 16. tom. 3.

¶ 5 Præ. Operationes vitæ producuntur ab interiori principio: sed omnes actus interiorum virium sunt quedam operationes vitæ, ergo non possunt causari a diabolo: sed solum ab interiori principio.

¶ 6 Præ. Eiusdem effectus non est, nisi eadem causa secundum speciem, sed actus interiorum virium causantur a sensu. Non ergo eadem actione secundum speciem possunt causari a diabolo.

¶ 7 Præ. Vis sensitiva est dignior, quæ vis nutritiva: sed diabolus non potest causare actum virtutis nutritivæ, ut formet carnem aut os, ergo diabolus non potest causare actum alicuius interiorum virium animæ.

SED CONTRA est, quod diabolus non solum visibiliter: sed et invisibiliter hominem tentare dicitur. quod non esset, nisi aliquid interius homini persuaderet, ergo diabolus interius incitat ad peccandum.

Ar. preced.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, diabolus non potest esse causa peccati humani, sicut directe movens hominis voluntatem: sed solum per modum persuadentis, persuadet autem aliquid homini dupliciter, visibiliter & invisibiliter. Visibiliter qui-

F de, sicut cum in aliqua specie homini sensibiliter apparet, & ei sensibiliter loquitur & persuadet peccatum: sicut tentavit primū hominem in paradiso in figura serpentis: Christus in deserto in aliqua specie invisibiliter apparens. Non autem est putandum, quod invisibiliter persuadet homini; quia sequeretur quod nulla peccata fierent ex instinctu diaboli, nisi quia diabolus invisibiliter apparet persuadet, & ideo dicebatur, quod etiam invisibiliter instigat hominem ad peccandum. Quod quidem fit, & per modum persuadentis, & per modum dispositionis. Per modum persuasionis, sicut cum proponitur aliquid virtutis cognoscitur ut bonū, hoc autem potest fieri invisibiliter, quia proponitur vel quantum ad intellectum, vel quantum ad sensum interiorē, vel etiam quantum ad sensum exteriorē. Quatum ad intellectum, quod dicitur, quia intellectus humanus potest adiuvari intellectu angelico ad aliquid cognoscendum per modum illuminationis cuiusdam, ut Dionysius dicit, cuius enim angelus non potest directe causare voluntatis, eo quod actus voluntatis nihil est aliud quam inclinatio quedam ad interiori procedens: potest tamen imprimere in intellectum, cuius actus consistit in recipiendo ab exteriori, unde dicitur quod intellectus est pati quoddam. Quamvis autem diabolus omnium ordinem suam naturam possit homini persuadere, intellectum eius illuminando, sicut bonus angelus, non tamen hoc facit: quia magis quanto magis illuminatur, tanto magis potest sibi cauere a deceptione, quam diabolus intendit. Unde relinquitur, quod persuasio interioris diaboli quæcumque eius revelatio non fit per illuminationem intellectus, sed solum per impressionem quedam in vires sensitiuas interiores, ad exteriores videndum autem qualiter in vires interiores imprimere possit, considerandum est, quod natura corporalis naturaliter nata est moveri localiter: sicut realiter autem nata est formari ab ea immediate ab aliquo corporali agente, ut probatur in 7. Met. & ideo materia corporalis naturaliter obediens bono, vel malo ad motum localem, & per hunc modum demones semina colligere possunt, quæ bene aliquibus effectibus mirabiliter faciendis, ut Aug. dicit in 4. de Trin. Sed quantum ad formationem, materia corporalis creatura spiritali non dicitur ad nutum. Unde demones non possunt materiam corporealem formare, nisi virtute corporalis seminis, ut Aug. dicit. Quia cumque ergo ex motu illi materia corporali accedere possunt, nihil prohibet per demones fieri: nisi divinitus impediatur, in organis interioribus conservatarum, potest autem aliquem motum localem materia corporalis, sicut Philo. in lib. de Sono & uigil. assignans causam partitionis somniorum dicit, quod cum animalis mient descendente plurimo sanguine ad principium sensitiuum, simul descendunt motus siue impressiones derelictæ ex sensibiliu motionibus, quæ in partibus sensibilibus conservantur, & movent per se apprehensiu, ita quod apparent ac si ratione proprium sensitiuum a rebus ipsis exterioribus immutetur. Quod ergo accidit in dormientibus de motionibus somniorum, ex naturali motu locali & humorum, potest accedere ex contumelia motuum illi per demones procurato, aliqui quidem in quatuor demones mouere possunt interiores spirituum humanorum

humores aliquando quidem vsque ad hoc q̄ totaliter usus rationis l̄getur, ut apparet in arreptitiis. Manifestum est enim ex magna perturbatione spirituum, & humorum impediri rationis actum, ut patet in freneticis, & dormientibus, & ebriis. Aliq̄n autem absque ligamine rationis; sicut & homines vigilantes & usum rationis habentes, per voluntariam commotionem spirituum & humorum, sp̄s interiorius conferuatas quasi de quibusdam thesauris educunt ad principium sensituum, ut res aliquas imaginentur. Cum ergo daemones hoc in vigilantibus, & usum rationis habentibus operentur, tanto magis & facilius percipit aliquis speciem ad principium reduc̄tā, & in eius moratur cogitatione, quanto magis a passione aliqua deriuertur: quia Philo. in eodem li. dicit, q̄ aliquis in passione existens a modica similitudine mouetur, sicut amans ex modica similitudine amati, & ideo daemones tentatores dicuntur: quia experiuntur per actus hominum, quibus passionibus magis subduntur: ut secundū hoc in eorum imaginatione efficacius imprimat, quod intendunt. Similiter etiam per commotionem sensibilibus spirituum in sensus exteriores imprimere possunt, qui secundum retractionem uel multiplicationem sensibilibus spirituum, uel subtilius uel hebetius aliquid percipiunt. Subtiliter autem aliq̄s uidet, uel audit, cum fuerint spiritus sensibiles abundantes & puri: hebetius cum contrarium fuerit, & hoc modo Aug. dicit, q̄ hoc malum per daemones illatum serpit per omnes sensus. Sic ergo patet, q̄ diabolus interiorius persuadet peccatum, imprimēdo in vires sensitivas interiores uel exteriores, per modum autem disponentis potest esse causa peccati, in quantum per similem commotionem spirituum, & humorum facit aliquos magis dispositos ad irascendum, uel ad concupiscendum, uel ad aliquid huiusmodi. Manifestum est enim q̄ corpore aliquid dispositio est homo magis pronus ad concupiscentiam, & iram, & huiusmodi passiones, quibus insurgentibus homo disponitur ad consensum. Sic ergo patet, quod diabolus interiorius instigat ad peccatum persuadendo, & disponendo: non autē perficiendo peccatum.

Ad PRIMVM ergo dicendum, quod cogitationes internas diabolus non potest videre in se ipsis: sed in suis effectibus.

Ad SECUNDVM dicēdū, q̄ nō imprimi in imaginationem, causando formam de nouo: unde diabolus non potest facere q̄ cæcus natus imaginaretur colores: sed imprimi per motum localem, ut dictum est, & similiter dicendum ad tertium.

Ad QUARTVM dicēdū, q̄ hoc diabolus non facit præter naturæ ordinē: sed mouendo localiter principia intrinseca, ex quibus nata sunt hm̄di proueniunt, & per hoc patet solutio ad quintum, & sextum.

Ad SEPTIMVM dicēdū, q̄ eodē mō diabolus per aliquā aggregationē spirituum, & humorum facere possit, q̄ aliquid citius uel tardius digeretur: sed hoc non est ita propinquum suo proposito.

ARTICVLVS V.

Utrum omnia peccata a diabolo suggerantur.

QUINTO queritur, utrum omnia peccata a diabolo suggerantur, & uideatur quod sic. Dicitur. Damasc. quod omnis malitia, & omnis immunditia a diabolo excogitata sunt.

¶ 2 Præ. Dion. dicit in 4. c. de diu. no. q̄ multitudo demonū causa est oīum malorū; & sibi, & et aliis.

¶ 3 Præ. De quolibet peccatore dici posset q̄ Dñs Iudæis dixit Ioan. 8. Vos ex parte diaboli estis: hoc autē non eēt nisi peccatum oē a diabolo aliquiditer causaret. Oē ergo peccatū est ex instinctu diaboli.

¶ 4 Præ. Isidorus dicit in lib. de Summo bono, Eodē blād. mento decipiuntur nunc hoīes, quo primi parētes in paradiso decepti sunt: sed illi decepti sunt ex suggestionē diaboli, ergo etiam nunc omne peccatum ex suggestionē diaboli committitur.

SED CONTRA hoc est, quod dicitur in lib. de Eccle. dogmatibus. Non omnes cogitationes nostræ malæ a diabolo excitantur: sed aliquoties ex nostri arbitrij motu emergunt.

RESPOND. Dicendum, q̄ cā alicuius pōt aliq̄ dici dupliciter: vno modo directe: alio modo indirecte. Indirecte quidē, sicut cum aliquod agēs causat aliquam dispositionē ad aliquē effectum, d̄ esse occasionaliter & indirecte cā illius effectus: sicut si dicatur, q̄ ille qui siccat ligna, est occasio cōbustionis ipsorum. Et hoc modo dicendum est, q̄ diabolus est cā oīum peccatorum nostrorum: quia ipse instigauit primum hoīem ad peccādum, ex cuius peccato cōsecuta est in toto humano genere quadā pronitas ad oīa peccata. & p̄ hunc modum intelligenda sunt verba Damasci & Dion. Directe autē d̄ aliq̄ esse causa alicuius, q̄ operatur directe ad illud, & hoc modo diabolus nō est cā oīs peccati. nō enim omnia peccata committuntur diabolo instigante: sed quadam ex libertate arbitrij, & carnis corruptione: quia, ut Origenes dicit, et si diabolus non esset, hoīes haberent appetitum cibi, & uenerorum, & huiusmodi, circa quæ inordinatio multa contingit, nisi per rationem talis appetitus refranetur, & maxime supposita corruptione naturæ. Refranare autem & ordinare hm̄di appetitum, subiacet libero arbitrio. sic ergo non est necessarium oīa peccata ex instinctu diaboli prouenire: si qua tamen ex instinctu eius proueniunt, ad ea cōplenda eo blandimento decipiuntur homines nunc, quo primi parentes, ut Isido. dicit: & si qua etiam peccata absque instinctu diaboli perpetrantur, per ea tamen fiunt homines filij diaboli, in quantum ipsum prius peccantem imitantur. Non est tamen aliquod genus peccati, quod interdum ex instinctu diaboli non proueniat.

B Et per hoc patet solutio ad obiecta.

C Ad argumēta.

D Et per hoc patet solutio ad obiecta.

ARTICVLVS VI.

Utrum ignorantia sit causa peccati.

SEXTO queritur de causa peccati ex parte ipsius hoīs peccantis, Utrum ignorantia possit esse causa peccati. Et v̄ q̄ nō. Ignorantia enim causat inuoluntarium, ut Damasc. dicit: sed inuoluntarium opponitur peccato: peccatum. n. adeo est voluntariū, q̄ si nō sit voluntariū, nō est peccatum, ut Aug. dicit, ergo ignorantia non potest esse causa peccati.

¶ 2 Præ. Causa & effectus cōiunguntur: sed ignorantia & peccatum non coniunguntur, quia ignorantia est in intellectu, peccatum autē in voluntate, ut Aug. dicit, ergo ignorantia non pōt esse causa peccati.

¶ 3 Præ. Augmētata cā augmentatur effectus, sicut augmētato igne augmētatur calefactio. Augmētata autē ignorantia, nō augetur peccatum: quoniam tanta potest esse ignorantia q̄ omnino peccatum excludatur. ergo ignorantia non est causa peccati.

¶ 4 Præ. Cā in peccato sint duo, scilicet fauorsio & cōuersio,

Lib. 3. ca. 7. 8 medio illi

Cap. 8. in prin. tom. 3. inter opera August. 1. 2. q. 8. ar. 6

In arg. 1. & 2. citata.

Li. 3. periar. cap. 2. inter principia & medium.

Ad argumēta.

Lib. 2. c. 24.

In lib. de vera religioe c. 14. tom. 1.

In li. de duabus animabus c. 10. 20 11. tom. 6.